

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Investigating differences in executive functions and media literacy based on the level of social networks use

Z. Samimi^{*1}, A. Mohammadi Dadkan²

¹ Department of psychology and Educational Technology, International University of Chabahar, Chabahar, Iran

² Department of Educational Technology, International University of Chabahar, Chabahar, Iran

ABSTRACT

Received: 18 August 2024
Reviewed: 30 September 2024
Revised: 09 November 2024
Accepted: 12 January 2025

KEYWORDS:

Social Networks
Executive Functions
Media literacy

* Corresponding author

✉ z.samimi@um.ac.ir

☎ (+9854) 35314303

Background and Objectives: Nowadays, one of the major concerns in the field of mental health and education is the excessive use of virtual social networks among adolescents. This phenomenon, due to the expansion of communication technologies and the widespread availability of digital tools, has become an inseparable part of teenagers' daily lives. Excessive use of these networks can have various impacts on different psychological, social, and academic dimensions. Therefore, identifying the factors associated with the level of social network use is highly important for researchers in psychology, education, and media studies. In this regard, previous research has indicated that cognitive skills such as executive functions—including abilities like self-management, planning, problem-solving, and behavioral inhibition—and also media literacy skills as an important tool for interacting critically and intelligently with media content, can influence the extent of social network use. Accordingly, the present study aimed to investigate the differences in executive functions and media literacy based on the level of social network use among students.

Methods: The research method was descriptive and causal-comparative. The statistical population consisted of 2,400 male students in the first year of middle school in Khash during the academic year 2023-2024. Out of this population, 100 students with low use of social networks and 100 students with high use of social networks were selected using available sampling and online participation as the research sample. To collect data, the study used Social Network Addiction Questionnaire developed by Khajeh Ahmadi et al. (2017), the Philosophical Media Literacy Questionnaire (2014), and Barkley Deficits in Executive Functioning Scale (2011). Data analysis was performed using descriptive statistics indicators such as mean, standard deviation, frequency, and frequency percentage, as well as inferential statistics including multivariate analysis of variance (MANOVA), while respecting its assumptions such as normal distribution of scores and homogeneity of variance-covariance matrices. The significance level was set at 0.05, and analyses were conducted using SPSS version 27.

Findings: The findings indicated that there was no significant difference between the two groups in terms of age and gender. To ensure matching between the groups, chi-square test for gender and independent t-test for age were conducted. The results showed that the chi-square test was not significant for gender ($p=0.86$) and the t-test was not significant for age ($p=0.73$), confirming that the groups were homogeneous with regard to these demographic variables. Furthermore, the inferential analysis revealed a significant difference in executive functions and all its components (including time self-management, self-organization/problem-solving, self-control/inhibition, self-motivation, and emotion self-regulation) between students with low and high use of social networks. Similarly, a significant difference was found considering media literacy and all its components (including message comprehension, message purposes, message selection, critical view of messages, and critical analysis of messages) between the two groups. Students with lower use of social networks demonstrated higher executive functions and media literacy compared to the students with higher use of social networks.

Conclusion: Based on the findings of this study, it can be concluded that students with different levels of social network use exhibit different cognitive statuses and media literacy skills. Specifically, excessive use of virtual social networks is associated with negative consequences in cognitive and media literacy domains. These findings highlight the

importance of focusing on training cognitive skills and enhancing media literacy among students to reduce the adverse effects of excessive social network use. Therefore, it is recommended to develop and implement educational programs aimed at improving executive functions and media literacy in students so that their use of social networks can be directed toward more positive and constructive outcomes while minimizing potential harms. Such programs could include workshops, practical activities, and innovative teaching strategies integrated into school curricula. The results of this study can serve as a foundation for designing educational and psychological interventions to promote mental health and cognitive empowerment among adolescents.

COPYRIGHTS

© 2025 The Author(s). This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

NUMBER OF REFERENCES

32

NUMBER OF FIGURES

0

NUMBER OF TABLES

3

مقاله پژوهشی

بررسی تفاوت در کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای براساس میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی

زبیر صمیمی^{۱*}، عبدالرئوف محمدی دادکان^۲^۱ گروه روانشناسی و تکنولوژی آموزشی، دانشگاه بین‌المللی چابهار، چابهار، ایران^۲ گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه بین‌المللی چابهار، چابهار، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: امروزه یکی از دغدغه‌های مهم در حوزه سلامت روان و آموزش، استفاده بیش از حد نوجوانان از شبکه‌های اجتماعی مجازی است. این پدیده، به دلیل گسترش فناوری‌های ارتباطی و در دسترس بودن ابزارهای دیجیتال، بخش جدایی‌ناپذیری از زندگی روزمره نوجوانان شده است. استفاده افراطی از این شبکه‌ها می‌تواند آثار مختلفی بر ابعاد گوناگون روانی، اجتماعی و تحصیلی افراد داشته باشد. بر همین اساس، شناسایی عوامل مرتبط با میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی اهمیت زیادی برای پژوهشگران حوزه روان‌شناسی، علوم تربیتی و رسانه دارد. در این راستا، تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که مهارت‌های شناختی مانند کنش‌های اجرایی، که شامل توانایی‌هایی همچون خودمدیریتی، برنامه‌ریزی، حل مسئله و بازداری رفتاری است، و همچنین مهارت‌های سواد رسانه‌ای به‌عنوان ابزاری مهم برای تعامل هوشمندانه با محتوای رسانه‌ها، می‌توانند در میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تأثیرگذار باشند. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی تفاوت در کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای براساس میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین دانش‌آموزان انجام شده است.

تاریخ دریافت: ۲۸ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ داوری: ۰۹ مهر ۱۴۰۳

تاریخ اصلاح: ۱۹ آبان ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۲۳ دی ۱۴۰۳

واژگان کلیدی:

شبکه‌های اجتماعی

کنش‌های اجرایی

سواد رسانه‌ای

روش‌ها: روش پژوهش توصیفی و از نوع علی-مقایسه‌ای بود. جامعه آماری این مطالعه شامل ۲۴۰۰ دانش‌آموز پسر دوره اول متوسطه شهرستان خاش در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. از این میان، تعداد ۱۰۰ دانش‌آموز با استفاده کم از شبکه‌های اجتماعی و ۱۰۰ دانش‌آموز با استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی به روش نمونه‌گیری در دسترس و به‌صورت اینترنتی به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسش‌نامه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی خواجه احمدی و همکاران (۱۳۹۶)، پرسش‌نامه سواد رسانه‌ای فلسفی (۱۳۹۳) و مقیاس نارسایی‌های کشوری اجرایی بارکلی (۲۰۱۱) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد فراوانی و همچنین آمار استنباطی شامل تحلیل واریانس چندمتغیری (MANOVA) صورت گرفت. پیش‌فرض‌های آماری از جمله نرمال بودن توزیع نمرات و همگنی ماتریس‌های واریانس-کوواریانس بررسی شدند. سطح معناداری آزمون‌ها ۰.۰۵ در نظر گرفته شد و تحلیل‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ انجام شد.

* نویسنده مسئول

z.samimi@um.ac.ir

۰۵۴-۳۵۳۱۴۳۰۳

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که بین دو گروه از نظر سن و جنسیت تفاوت معناداری وجود ندارد. به‌منظور بررسی همتایی دو گروه از نظر این متغیرها، از آزمون t -آزمون t استفاده شد. نتایج نشان داد که آزمون t -آزمون t برای جنسیت ($p=0.86$) و آزمون t برای سن ($p=0.73$) معنادار نبودند. به عبارت دیگر، دو گروه از نظر سن و جنسیت همتا بودند. همچنین، نتایج تحلیل استنباطی داده‌ها نشان داد که بین کنش‌های اجرایی و تمام مؤلفه‌های آن (شامل خودمدیریتی زمانی، خودسازماندهی/حل مسئله، خودکنترلی/بازداری، خودانگیزشی و خودتنظیمی هیجان) تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده شد. همچنین، بین سواد رسانه‌ای و تمام مؤلفه‌های آن (شامل درک پیام‌ها، اهداف پیام‌ها، گزینش پیام‌ها، نگاه انتقادی به پیام‌ها و تحلیل انتقادی پیام‌ها) نیز تفاوت معناداری بین دانش‌آموزان با استفاده کم و زیاد از شبکه‌های اجتماعی وجود داشت. براساس یافته‌ها، دانش‌آموزانی که استفاده کمتری از شبکه‌های اجتماعی داشتند، از کنش‌های اجرایی و مهارت‌های سواد رسانه‌ای بالاتری برخوردار بودند.

نتیجه‌گیری: براساس نتایج این پژوهش، می‌توان نتیجه گرفت که دانش‌آموزان با سطوح مختلف استفاده از شبکه‌های اجتماعی، در وضعیت شناختی و مهارت‌های سواد رسانه‌ای تفاوت دارند. به‌طور خاص، استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند با پیامدهای منفی در حوزه‌های شناختی و مهارت‌های مربوط به سواد رسانه‌ای همراه باشد. این یافته‌ها اهمیت توجه به آموزش مهارت‌های شناختی و ارتقای سواد رسانه‌ای در میان دانش‌آموزان را برجسته می‌سازد. بر این اساس، توصیه می‌شود برنامه‌هایی آموزشی برای بهبود کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان طراحی و اجرا شود تا استفاده آنان از شبکه‌های اجتماعی در مسیری مثبت و سازنده هدایت شود و از آثار مخرب احتمالی جلوگیری گردد. این برنامه‌ها می‌توانند شامل کارگاه‌های آموزشی، فعالیت‌های عملی و استفاده از روش‌های نوین تدریس در مدارس باشند. یافته‌های این پژوهش می‌تواند مبنایی برای طراحی مداخلات آموزشی و تربیتی در راستای بهبود سلامت روان و توانمندی شناختی نوجوانان باشد.

مقدمه

با توجه به تأثیرات گسترده استفاده از شبکه‌های اجتماعی در میان دانش‌آموزان، شناسایی عواملی که با میزان استفاده از این شبکه‌ها ارتباط دارند، از اهمیت بسزایی برخوردار است. به نظر می‌رسد کنش‌های اجرایی از جمله این عوامل باشند. کنش‌های اجرایی به فرایندهای هدف‌محور عصب‌شناختی اطلاق می‌شوند که مسئول کنترل و هماهنگی رفتار هستند و با فرایندهای روان‌شناختی مرتبط با کنترل هوشیاری، تفکر و عمل ارتباط دارند [۱۱]. یکی از نظریه‌پردازان اصلی کنش‌های اجرایی، بارکلی است. در مدل بارکلی، کنش‌های اجرایی به‌عنوان اقداماتی تعریف می‌شوند که فرد به‌طور خودآگاه برای خودگردانی و کنترل رفتارهایش انجام می‌دهد [۱۲]. بر این اساس، می‌توان بیان کرد که اصطلاح کنش‌های اجرایی یک مفهوم کلی است که دامنه وسیعی از فرایندهای شناختی و توانایی‌های رفتاری همچون حل مسئله، توجه، استدلال، سازمان‌دهی، برنامه‌ریزی، حافظه فعال، کنترل بازدارنده، کنترل تکانه و بازداری پاسخ را در بر می‌گیرد [۱۳]. در واقع، کنش‌های اجرایی به مجموعه‌ای از عملیات پردازشی عالی ذهنی گفته می‌شود که در قالب رفتارهای هدفمند، چهارچوبی برای دستیابی به اهداف فراهم می‌آورد. این توانایی‌ها به بخش‌های پیش‌مغزی و شبکه‌های عصبی مرتبط با آن وابسته‌اند [۱۴]. مطالعات نشان داده‌اند که اختلال در مؤلفه‌های کنش‌های اجرایی می‌تواند آثار مخربی بر فعالیت‌های روزمره افراد از جمله توانایی کار کردن و تمرکز در مدرسه و موقعیت‌های ارزیابی، عملکرد مستقل در خانه، گسترش و حفظ روابط اجتماعی، و بروز رفتارهای عاطفی و هیجانی مناسب بر جای گذارد [۱۵].

شبکه‌های اجتماعی (Social networks)، از جمله پدیده‌های نوین ارتباطی و اجتماعی به‌شمار می‌روند که در پی توسعه زیرساخت‌های اینترنتی و ادغام فناوری‌های گوناگون ارتباطی طی سال‌های اخیر، رشد و گسترش چشمگیری داشته‌اند [۱]. این شبکه‌ها از طریق ایجاد بستری نظیر پیام‌رسان‌های اجتماعی، امکان گردهمایی افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها را بر مبنای یک یا چند ویژگی مشترک فراهم ساخته‌اند و زمینه تبادل اطلاعات و اشتراک‌گذاری محتوا میان آن‌ها را مهیا کرده‌اند [۲]. بسیاری از شبکه‌های اجتماعی به دلیل فراهم بودن امکان عضویت رایگان، هزینه‌های اندک زمانی، مکانی و مالی، توانسته‌اند نقشی مؤثر در شکل‌گیری و هدایت جریان‌های مختلف ایفا کنند [۳]. افزون بر این، رشد سریع این شبکه‌ها سبب شده است که روزبه‌روز بر تعداد کاربران آن‌ها افزوده شود؛ به‌گونه‌ای که تعداد کاربران برخی از شناخته‌شده‌ترین پیام‌رسان‌ها همچون واتساپ و تلگرام، از مرز یک میلیارد نفر نیز عبور کرده است [۴]. اگرچه فعالیت در این شبکه‌های اجتماعی ارتباط افراد با یکدیگر را تسهیل می‌کند [۵]؛ اما اعتیاد به استفاده از آن‌ها می‌تواند موجب کاهش میزان مطالعه و در نتیجه اختلال در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شود [۶]. یافته‌های پژوهش‌ها نشان داده‌اند که استفاده افراطی از این شبکه‌ها می‌تواند به باورهای خانوادگی، آموزشی انطباقی، مذهبی و روانی دانش‌آموزان آسیب وارد کند [۷]. استفاده نادرست و آسیب‌زا از شبکه‌های اجتماعی در حوزه تحصیل، ممکن است منجر به بروز اهمال‌کاری تحصیلی [۸]، کاهش انگیزه تحصیلی و افت تحصیلی [۹] و کاهش یا از بین رفتن خلاقیت در میان دانش‌آموزان شود [۱۰].

شناختی) با متغیر میانجی دشواری‌های بین فردی رابطه معناداری وجود دارد. مظلوم زاده و همکاران [۲۴] نیز نشان دادند که نارسایی در کنش‌های اجرایی رابطه مثبتی با اعتیاد به اینترنت دارد. نتایج پژوهش رد [۲۵] بیانگر آن بود که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی با دو مؤلفه کنش‌های اجرایی یعنی تحریک پذیری و کنترل مهاری مرتبط است. زانگ و همکاران [۲۶] نشان دادند که اعتیاد به رسانه‌های اجتماعی با کنش‌های اجرایی رابطه منفی معنی‌داری دارد؛ اما با اختلالات عاطفی و کیفیت خواب پایین ارتباط مثبت دارد. همچنین مارین و همکاران [۲۷] با مرور نظام مند ۴۴ مطالعه نشان دادند که افراد مبتلا به اعتیاد به اینترنت در مقایسه با همتایان عادی از سوگیری توجه و مشکلات توجه بیشتری برخوردار بودند.

در مجموع، با توجه به وابستگی روزافزون مخاطبان، به‌ویژه دانش‌آموزان، به رسانه‌ها و فرآورده‌های رسانه‌ای، تقویت توانایی‌های کنش اجرایی به‌منظور افزایش قدرت تحلیل شبکه‌های اجتماعی، تشخیص، درک و انتخاب پیام‌های رسانه‌ای و همچنین ایجاد مصونیت در برابر نفوذهای آشکار و پنهان رسانه‌ها، از اهمیتی روزافزون برخوردار است. در این میان، شناخت تأثیری که کنش‌های اجرایی و مهارت‌های سواد رسانه‌ای بر دانش‌آموزان دارند، می‌تواند بستر مناسبی برای برنامه‌ریزی‌های آموزشی و تربیتی اثربخش‌تر و هدفمندتر فراهم آورد. با این حال، مرور پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که مطالعات پیشین در این زمینه، یا به‌صورت پراکنده و مجزا به این مؤلفه‌ها پرداخته‌اند یا نتایجی متناقض و متفاوت ارائه داده‌اند؛ از این‌رو، دستیابی به یک جمع‌بندی علمی و جامع از یافته‌های موجود، دشوار به نظر می‌رسد. از سوی دیگر، شواهد موجود حاکی از شیوع بالای استفاده افراطی و گاه آسیب‌زا از شبکه‌های اجتماعی در میان دانش‌آموزان است؛ استفاده‌ای که پیامدهایی گسترده بر سلامت روان‌شناختی، جسمانی، عملکرد تحصیلی و روابط اجتماعی آنان داشته است. باوجود این واقعیت‌ها، کمتر پژوهشی به‌طور هم‌زمان به بررسی نقش کنش‌های اجرایی و مهارت‌های سواد رسانه‌ای در ارتباط با میزان اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در میان دانش‌آموزان پرداخته است. این خلأ پژوهشی، نشان‌دهنده ضرورتی جدی برای انجام تحقیقی است که بتواند به روشن‌شدن روابط میان این متغیرها کمک کند و مبنایی علمی برای طراحی مداخلات آموزشی، پیشگیرانه و توانمندساز در محیط مدرسه فراهم سازد. بر همین اساس، پژوهش حاضر درصدد پاسخ‌گویی به این پرسش اساسی است آیا بین کنش‌های اجرایی و مهارت‌های سواد رسانه‌ای در دانش‌آموزان با سطوح مختلف اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش تحقیق

جامعه آماری این مطالعه علی-مقایسه‌ای، شامل تمامی دانش‌آموزان پسر دوره اول متوسطه شهرستان خاش (استان سیستان و بلوچستان) در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به تعداد ۲۴۰۰ نفر بود. با توجه به این‌که برای پژوهش‌های علی-مقایسه‌ای برای هر گروه ۵۰ نفر کفایت

با گسترش روزافزون استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تقویت مهارت‌های سواد رسانه‌ای (media literacy) اهمیت فزاینده‌ای یافته است؛ به‌ویژه در محیط‌های آموزشی، جایی که دانش‌آموزان به‌عنوان نسل فعال در عرصه رسانه‌ها، بیش از هر زمان دیگر نیازمند این مهارت هستند. سواد رسانه‌ای به‌عنوان رویکردی برای مواجهه آگاهانه و انتقادی با رسانه‌ها و تفسیر پیام‌های دریافتی تعریف می‌شود [۱۶]. این مفهوم، توانمندی چندبعدی افراد در دریافت اطلاعات از طریق رسانه‌ها، تحلیل انتقادی آن‌ها و ابراز افکار، عقاید و توانمندی‌های خود در زمینه طراحی و فهم محتوای رسانه‌ای را در بر می‌گیرد [۱۷]. در تعریفی دیگر، سواد رسانه‌ای به معنای پژوهش، تحلیل، آموزش و آگاهی نسبت به تأثیرات رسانه‌ها (مانند رادیو، تلویزیون، فیلم، موسیقی، نشریات و اینترنت) بر افراد و جوامع تلقی می‌شود [۱۸]. نقش سواد رسانه‌ای در مدرسه‌ها به‌ویژه اهمیت می‌یابد، زیرا دانش‌آموزان در سنینی قرار دارند که هویتیابی، کسب مهارت‌های تفکر انتقادی، و توانایی تمییز واقعیت از اطلاعات نادرست برای آن‌ها حیاتی است. تقویت سواد رسانه‌ای در محیط مدرسه می‌تواند دانش‌آموزان را قادر سازد تا در برابر هجمه اطلاعاتی رسانه‌ها ایمن‌تر عمل کنند، شایعات و اخبار کاذب را تشخیص دهند و از آسیب‌های احتمالی استفاده بی‌رویه از شبکه‌های اجتماعی مصون بمانند. افزون بر این، سواد رسانه‌ای نوعی درک مبتنی بر مهارت است که به دانش‌آموزان امکان می‌دهد انواع رسانه‌ها را از یکدیگر تشخیص دهند، تولیدات رسانه‌ای مختلف را تمییز داده و شناسایی کنند [۱۹]. افراد دارای سواد رسانه‌ای، به‌ویژه دانش‌آموزان، قادر خواهند بود انواع رسانه‌ها، منابع و کانال‌های اطلاعاتی را در زندگی شخصی، تحصیلی و اجتماعی خود به‌کار گیرند. آن‌ها می‌دانند چه زمانی، چه اطلاعاتی، برای چه هدفی، از کجا و چگونه باید به‌دست آورند. این مهارت‌ها به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا به مصرف‌کنندگان منفعل اطلاعات بدل نشوند؛ بلکه تحلیل‌گران فعال و خلاق برای رسانه‌ها باشند. همچنین، دانش‌آموزان دارای سواد رسانه‌ای درک می‌کنند چه کسی، به چه علت و با چه هدفی اطلاعات را تولید کرده است و از نقش، مسئولیت و عملکرد رسانه‌ها و تولیدکنندگان محتوا آگاهی دارند. افزون بر این، آن‌ها توانایی تحلیل، ارزیابی و ارزش‌گذاری اطلاعات، پیام‌ها، باورها و ارزش‌های منتقل‌شده از سوی رسانه‌ها و سایر تولیدکنندگان محتوا را دارا هستند [۲۰].

نتایج پژوهش‌های پیشین نشان داده است که سواد رسانه‌ای می‌تواند با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مرتبط باشد؛ در همین راستا محمدی [۲۱] نشان داد که سواد رسانه‌ای معلمان با اعتیاد به شبکه‌های دانش‌آموزان رابطه مستقیم، و سواد رسانه‌ای والدین با آن رابطه معکوس دارد. همچنین خاکسار و همکاران [۲۲] نیز نشان دادند که آموزش سواد رسانه‌ای، موجب کاهش اعتیاد به اینترنت می‌شود. همچنین در رابطه با کنش‌های اجرایی و اعتیاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، اژدری و بخشی‌پور [۲۳] نشان دادند که بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و کنش‌های اجرایی (حافظه فعال، بازداری پاسخ و انعطاف‌پذیری

را اندازه‌گیری می‌کنند. نمرات بالا در هر خرده مقیاس، بیانگر نارسایی بیشتر در آن کنش اجرایی است. برای کل مقیاس ضریب آلفای کرونباخ $0/91$ و برای خرده مقیاس خود مدیریتی زمان، خودسازمان‌دهی / حل مسئله، خودکنترلی / بازداری، خود انگیزشی و خود نظم‌جویی هیجان به ترتیب $0/94$ ، $0/96$ ، $0/93$ ، $0/91$ و $0/94$ ؛ و برای فهرست کنش‌های اجرایی در ADHD نیز ضریب آلفای کرونباخ $0/84$ گزارش شده است [۱۲]. مشهودی و همکاران [۳۱] نشان دادند که ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌ها بین $0/80$ تا $0/92$ و برای کل آزمودنی‌ها $0/96$ است و مقیاس از اعتبار خوبی برخوردار است. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نیز در پژوهش آنها نشان داد الگوی پنج عاملی مقیاس در جامعه ایرانی برازش خوبی دارد؛ بنابراین پرسش‌نامه روایی خوبی دارد [۳۱].

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد فراوانی و از آمار استنباطی شامل تحلیل واریانس چندمتغیری ضمن رعایت پیش‌فرض‌های آن از جمله نرمال بودن توزیع نمرات و همگنی ماتریس‌های واریانس کوواریانس در سطح معناداری $0/05$ با نرم افزار SPSS نسخه ۲۷ استفاده شد.

نتایج و بحث

در این پژوهش، ۲۰۰ شرکت‌کننده در قالب دو گروه با میزان استفاده کم و زیاد از شبکه‌های اجتماعی حضور داشتند. داده‌های به‌دست‌آمده از آن‌ها در این بخش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در ابتدا، جدول (۱) به بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی از جمله سن و پایه تحصیلی شرکت‌کنندگان اختصاص یافته است.

براساس جدول (۱)، بین گروه‌های مورد مطالعه از نظر جنسیت و سن تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. همچنین، با استفاده از آزمون χ^2 -دو و آزمون t ، همتایی دو گروه از لحاظ جنسیت و سن بررسی شد. نتایج نشان داد آزمون χ^2 -دو برای جنسیت ($p=0/86$) و آزمون t برای سن ($p=0/73$) معنادار نبود. این یافته‌ها نشان‌دهنده همتایی دو گروه از نظر جنسیت و سن هستند.

در جدول (۲) ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین، انحراف معیار و همچنین کجی و کشیدگی برای بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

منطبق بر نتایج جدول (۲) ارزش‌های کشیدگی و چولگی هیچیک از متغیرها از محدوده بین -2 تا $+2$ فراتر نرفت. شاخص‌های کشیدگی و چولگی بین -2 تا $+2$ بیانگر نداشتن انحراف چشمگیر از مفروضه منحنی نرمال بود. برای همه متغیرها، قبل از تحلیل نتایج، داده‌ها غربال شد و بررسی مفروضه تخطی نکردن از وجود داده‌های پرت متغیرها صورت گرفت و اطمینان به‌دست آمد که داده‌های پرت تأثیرگذار بر نتایج وجود نداشته باشد. همچنین پیش‌فرض همگنی ماتریس‌های واریانس در نمرات کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای برقرار بود ($p>0/05$). آماره لاندای ویلکز نشان داد، اثر گروه بر ترکیب کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای معنی‌داری بود ($p=0/001$; $p=0/12$ = لاندای ویلکز).

می‌کند [۲۸]؛ با این حال برای تعمیم‌پذیری بهتر نتایج، ۱۰۰ دانش‌آموز که دارای نمره بالا در پرسش‌نامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی بودند (نمره بیشتر از میانگین که نمره میانگین ۷۰ است) و ۱۰۰ دانش‌آموز که نمره کم در پرسش‌نامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی داشتند (نمره کمتر از ۵۰)؛ به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. به این صورت که پرسش‌نامه‌ها به‌صورت الکترونیکی طراحی شده و لینک آن از طریق شبکه‌های اجتماعی در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت و دانش‌آموزان براساس نمره پرسش‌نامه شبکه‌های اجتماعی به دو گروه با استفاده زیاد و کم به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها از ابزارهای ذیل استفاده شد:

پرسش‌نامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی: در این پژوهش برای سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی از پرسش‌نامه عیدی‌زاده و احمدی بلوطکی [۲۹] استفاده شد. این پرسش‌نامه مشتمل بر ۲۰ گویه است که میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی را می‌سنجد. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه براساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) انجام می‌گیرد. حداقل نمره در این پرسش‌نامه ۲۰ و حداکثر نمره ۱۰۰ است. نمره بالاتر از ۳۶ در این پرسش‌نامه به منزله استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی و نمره پایین‌تر از ۳۰ نشان‌دهنده استفاده کم از شبکه‌های اجتماعی است. روایی محتوایی این پرسش‌نامه به تأیید کارشناسان و متخصصان رسیده و پایایی آن بر روی نمونه ۳۰ نفری از دانشجویان ۰/۸۱ به‌دست آمد که نشان از پایایی پرسش‌نامه دارد [۲۹]. پرسش‌نامه سواد رسانه‌ای: این پرسش‌نامه توسط فلسفی در سال ۱۳۹۳ طراحی شده است. این ابزار دارای ۲۰ گویه است که با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (۱= کاملاً مخالفم، ۲= مخالفم، ۳= نظری ندارم، ۴= موافقم، ۵= کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود [۳۰]. این پرسش‌نامه دارای ۵ مؤلفه درک محتوای پیام‌های رسانه‌ای (گویه‌های ۱ تا ۴)، آگاهی از اهداف پنهان پیام‌های رسانه‌ای (گویه‌های ۵ تا ۸)، گزینش آگاهانه پیام‌های رسانه‌ای (گویه‌های ۹ تا ۱۲)، نگاه انتقادی به پیام‌های رسانه‌ای (گویه‌های ۱۳ تا ۱۶) و مؤلفه تجزیه و تحلیل پیام‌های رسانه‌ای (گویه‌های ۱۷ تا ۲۰). نمره این ابزار از طریق مجموع نمره گویه‌ها به‌دست می‌آید. لذا دامنه نمرات بین ۲۰ تا ۱۰۰ است و نمره بالاتر به معنای سواد رسانه‌ای بیشتر است. فلسفی روایی ابزار را با نظر اساتید و کارشناسان تأیید و پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ $0/85$ گزارش کرد [۳۰].

مقیاس نارسایی‌ها در کنش‌وری اجرایی بارکلی: این مقیاس توسط بارکلی [۱۲] و باهدف بازنمایی نارساکنش‌وری اجرایی در جمعیت‌های غیر بالینی و بالینی طراحی شد. این مقیاس ۸۹ سؤالی یک ابزار خود گزارشی است و پاسخ‌دهی به آن بر مبنای طیف لیکرت چهاردرجه‌ای (هرگز تا همیشه) است. مقیاس مذکور شامل پنج خرده مقیاس است که این خرده مقیاس‌ها ۵ کنش اجرایی خود مدیریتی زمان (۲۱ سؤال)، خودسازمان‌دهی / حل مسئله (۲۴ سؤال)، خودکنترلی / بازداری (۱۹ سؤال)، خود انگیزشی (۱۲ سؤال) و خود نظم‌جویی هیجان (۱۳ سؤال)

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان گروه‌های پژوهش

Table 1: Demographic characteristics of participants in research groups

سطح معنی‌داری Sig	استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی (n=۱۰۰) High use of social networks (n=100)		استفاده کم از شبکه‌های اجتماعی (n=۱۰۰) Low use of social networks (n=100)		متغیر variable	
	درصد Percent	تعداد Number	درصد Percent	تعداد Number		
	27	27	29	29	پایه اول First grade	پایه تحصیلی Educational level
0.86	23	36	35	35	پایه دوم Second grade	
	37	37	36	36	پایه سوم Third grade	
	انحراف معیار SD	میانگین Mean	انحراف معیار SD	میانگین Mean	سن Age	
0.73	0.98	14.55	1.01	14.87		

جدول ۲: ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

Table 2: Descriptive characteristics of research variables

کشی‌دگی Kurtosis	کجی Skewness	استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی High use of social networks		استفاده کم از شبکه‌های اجتماعی Low use of social networks		متغیر Variable
		انحراف معیار SD	میانگین Mean	انحراف معیار SD	میانگین Mean	
0.10	0.23	8.97	83.03	10.01	34.85	استفاده از شبکه‌های اجتماعی Use of Social Networks
0.08	0.28	9.68	39.72	9.01	35.01	خودمدیریتی زمان Time Management
0.03	-0.38	6.92	33.68	7.88	29.95	خودسازماندهی/ حل مساله Self-Organization/Problem Solving Skills
-0.31	-0.57	7.75	35.88	8.12	27.06	خودکنترلی/ بازداری Self-Control/Inhibition
-0.20	-0.98	4.95	26.12	5.98	17.28	خودانگیزشی Self-Motivation
-0.31	-0.62	4.01	27.36	5.01	19.02	خودنظم دهی هیجان Self-Regulation of Emotions
0.10	-0.68	3.05	19.66	2.85	14.83	درک پیام‌ها Understanding of Messages
0.78	1.01	4.63	25.80	4.02	17.95	اهداف پیام‌ها Goals of Messages
-0.46	-0.71	2.95	24.08	4.59	18.66	گزینش پیام‌ها Selection of Messages
-0.70	0.13	17.48	2.52	13.86	3.67	نگاه انتقادی به پیام‌ها Critical thinking about messages

استفاده زیاد و کم از شبکه‌های اجتماعی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($p < 0.001$) و براساس نتایج مندرج در جدول (۲)، میانگین نمرات همه مؤلفه‌های کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای در دانش‌آموزان با استفاده کم از شبکه‌های اجتماعی به‌صورت معنی‌داری بالاتر از دانش‌آموزان با استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی بود.

بنابراین می‌توان گفت، بین کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان با استفاده کم و زیاد از شبکه‌های اجتماعی، تفاوت معنی‌داری وجود داشت. براساس جدول (۳)، نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری مشخص کرد در همه مؤلفه‌های کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای بین دو گروه با

جدول ۳: نتایج تحلیل واریانس چند متغیری مربوط به کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای در بین دو گروه

Table 3: Results of multivariate analysis of variance (MANOVA) for executive functions and media literacy between the two groups

متغیر Variable	مجموع مجدورات Sum of Squares	df	میانگین مجدورات Mean of Square	F	سطح معنی‌داری Sig.	ضریب ایثا η
استفاده از شبکه‌های اجتماعی Use of Social Networks	1113.92	1	1113.92	12.71	0.001	0.14
خودمدیریتی زمان Time Management	695.64	1	695.64	12.62	0.001	0.13
خودسازماندهی/ حل مسئله Self-Organization/Problem Solving Skills	3889.62	1	3889.62	61.64	0.001	0.23
خودکنترلی/ بازداری Self-Control/Inhibition	3907.28	1	3907.28	129.48	0.001	0.39
خودانگیزشی Self-Motivation	3475.69	1	3475.69	169.21	0.001	0.46
خودنظم‌دهی هیجان Self-Regulation of Emotions	1166.44	1	1166.44	133.15	0.001	0.40
درک پیام‌ها Understanding of Messages	3081.12	1	3081.12	163.43	0.001	0.45
اهداف پیام‌ها Goals of Messages	1468.82	1	1468.82	98.32	0.001	0.33
گزینش پیام‌ها Selection of Messages	655.22	1	655.22	65.75	0.001	0.25
نگاه انتقادی به پیام‌ها Critical thinking about Messages	784.08	1	784.08	104.47	0.001	0.34

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی تفاوت در کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای براساس میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی انجام گرفت. اولین یافته پژوهش نشان داد که در همه مؤلفه‌های کنش‌های اجرایی افراد با استفاده کم از شبکه‌های اجتماعی وضعیت مطلوب‌تری داشتند و افراد با استفاده زیاد از این شبکه‌ها کنش‌های اجرایی ضعیف‌تری داشتند. این یافته می‌تواند به صورت مستقیم و ضمنی همسو با نتایج برخی از پژوهش‌های پیشین از جمله اژدری و بخشی پور [۲۳]، مظلوم‌زاده و همکاران [۲۴]، رد [۲۵]، زانگ و همکاران [۲۶] و مارین و همکاران [۲۷] است.

در تبیین یافته حاضر می‌توان این‌گونه استدلال کرد که افراد دارای اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی نقائص مشخصی را در عوامل عصب شناختی از جمله توجه انتخابی و تصمیم‌گیری گزارش کرده‌اند [۲۶]. نتایج مطالعات دیگر نشان می‌دهد که افراد مبتلا به اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی رفتارهای اعتیادی مشابه به دیگر اعتیادها مانند وابستگی به مواد و الکل از خود نشان می‌دهد که شامل نقایص مشخصی در حافظه کاری آنها است. حافظه کاری به عنوان یکی از کنش‌های اجرایی مرتبه بالاتر، در استدلال، یادگیری و درک زبان نوجوانان نقش مهمی دارد [۲۷]. در راستای همین پژوهش تحقیقات حاصل از نقش برداری مغزی نشان می‌دهد که محرک‌های مربوط به اینترنت با برخی از کنش‌های پریفرون‌تال مانند حافظه کاری و سایر عوامل عصب شناختی تداخل دارند [۲۳].

همچنین به صورت روزمره نیز مشخص می‌شود که افرادی که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی دارند؛ ممکن است ساعت‌های زیادی بگذرد و

همچنان در اینترنت مشغول باشند که این نشان‌دهنده این است که این افراد دارای ضعف در عوامل عصب شناختی خود مدیریتی زمان می‌باشند. در واقع این افراد در مدیریت زمان خود در استفاده از اینترنت ناتوان هستند و شاید بتوان گفت مهم‌ترین مشکل این افراد ناتوانی در کنترل زمان استفاده از اینترنت است. علاوه بر این، ناتوانی در حل مسئله و خودسازماندهی اطلاعات و مواجهه با انواع مختلف اطلاعات در اینترنت نیز ممکن است از جمله عوامل مؤثر در ابتلا افراد به اعتیاد اینترنت باشد. همچنین یکی از ویژگی‌های اعتیاد به اینترنت، از دست دادن خودکنترلی در رفتار است. کنش‌های اجرایی افراد را قادر می‌سازد تا تمایلات خود را بازداری کرده و رفتارهای مربوط به خوشی و لذت را تحت شرایط نامطلوب محدود سازند [۳۲]. با این حال افراد مبتلا به اعتیاد اینترنت به سختی می‌توانند ارتباط خود را با اینترنت قطع کرده یا بر زمان و نحوه استفاده از اینترنت کنترل داشته باشند که این امر نشان‌دهنده ضعف این افراد در خودکنترلی و بازداری است. علاوه بر این نداشتن انگیزه کافی برای قطع استفاده از اینترنت و عدم توانایی در تنظیم هیجانات در هنگام استفاده از اینترنت که از ویژگی‌های بارز دوره نوجوانی است، نیز می‌تواند از جمله عوامل اصلی و تأثیرگذار اعتیاد به اینترنت باشد. با توجه به آنچه که اشاره شد؛ به نظر می‌رسد ضعف در کنش‌های اجرایی می‌تواند از جمله عوامل مرتبط با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی در بین نوجوانان باشد. همچنین نتایج این پژوهش در راستا با این فرضیه است که اعتیاد به صورت کلی با نارسایی‌هایی در نقاط پیشانی و پیش پیشانی مغز همراه است و با توجه به اینکه نقاط پیشانی و پیش پیشانی ارتباط نزدیکی با عوامل عصب شناختی دارند [۲۰]؛ پس به نظر می‌رسد هم عوامل عصب شناختی و هم اعتیاد به اینترنت از آبخشور

در مجموع نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که استفاده زیاد و افراطی از شبکه‌های اجتماعی می‌تواند تأثیرات منفی بر وضعیت دانش‌آموزان دارد. علی‌رغم نتایج کاربردی و تلویحات آموزشی که از پژوهش حاضر قابل استنباط است؛ اما برای دستیابی به تصویر روشن‌تری از یافته‌های پژوهش حاضر به برخی از محدودیت‌های آن اشاره می‌شود. باتوجه به تعداد محدود نمونه و استفاده از نمونه‌های غیرتصادفی، در تعمیم‌دهی نتایج باید جانب احتیاط رعایت شود و انجام دادن مطالعات گسترده‌تر در این حوزه توصیه می‌شود. از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر این بود که در آن از پرسش‌نامه‌های خودگزارشی استفاده شد؛ بنابراین این احتمال وجود داشت که افراد بخواهند تصویر مطلوبی از خود ارائه دهند یا مشارکت‌کنندگان به استفاده از شیوه‌های مبتنی بر کسب تأیید اجتماعی ترغیب شوند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده روش نمونه‌گیری تصادفی به‌کار رود و در کنار پرسش‌نامه از سایر روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مانند مصاحبه استفاده شود. همچنین توصیه می‌شود برنامه‌هایی در جهت بهبود کنش‌های اجرایی و سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان انجام گیرد تا پیامدهای مثبتی در جهت استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنان داشته باشد.

مشارکت نویسندگان

این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی است. آقای دکتر زبیر صمیمی به‌عنوان استاد راهنما و آقای عبدالرؤف محمدی دادکان به‌عنوان محقق و دانشجوی کارشناسی ارشد در این تحقیق همکاری داشتند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله، از شرکت‌کنندگان این تحقیق تشکر و قدردانی می‌نمایند.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است».

منابع و مآخذ

- [1] Kuchler T, Russel D, Stroebel J. JUE Insight: The geographic spread of COVID-19 correlates with the structure of social networks as measured by Facebook. J Urban Econ. 2022; 127:103314. <https://doi.org/10.1016/j.jue.2020.103314>
- [2] Singh SS, Muhuri S, Mishra S, Srivastava D, Shakya HK, Kumar N. Social Network Analysis: A Survey on Process, Tools, and Application. ACM Computing Surveys. 2024; 56(8):1-39. <https://doi.org/10.4018/jaci.2012070104>
- [3] Astatke M, Weng C, Chen S. A literature review of the effects of social networking sites on secondary school students' academic achievement. Interact Learn Environ. 2023; 31(4):2153-2169. <https://doi.org/10.1080/10494820.2021.1875002>

یکسانی سرچشمه می‌گیرند؛ بنابراین به نظر می‌رسد که دلایل محکمی وجود دارد که ارتباط بین کنش‌های اجرایی و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی معنی‌دار است.

دومین یافته پژوهش نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین دو گروه در مهارت‌های سواد رسانه‌ای وجود داشت و دانش‌آموزان دارای استفاده کم از شبکه‌های اجتماعی سواد رسانه‌ای بالاتری در مقایسه با دانش‌آموزانی که استفاده زیاد از شبکه‌های اجتماعی داشتند، برخوردار بودند. این یافته‌ها می‌تواند به‌صورت ضمنی همسو با نتایج برخی از پژوهش‌ها از جمله پژوهش خاکسار و همکاران [۲۲] و محمدی [۲۱] باشد.

در تبیین یافته حاضر می‌توان این‌گونه استدلال کرد که سواد رسانه‌ای ترکیبی از دانش‌ها، نگرش‌ها، مهارت‌ها و تجربیات مورد نیاز برای دستیابی، تحلیل، ارزیابی و استفاده، تولید اطلاعات و دانش به‌صورت خلاقانه، قانونی و اخلاقی با تأکید بر حقوق انسان‌ها اطلاق شده است [۲۵]. سواد رسانه‌ای توانمندی چندگانه‌ای است که به کمک آن مردم اطلاعات را از طریق رسانه‌ها دریافت کرده و به‌طور انتقادی تفسیر افکار، عقاید و توانمندی خویش برای طراحی ذهنی رسانه‌ها را ابراز می‌دارند [۲۲]. افراد با سواد رسانه‌ای می‌توانند انواع مختلف رسانه‌ها، منابع و کانال‌های اطلاعاتی را در زندگی خصوصی، شغلی و عمومی خود به‌کار برند. آن‌ها می‌دانند چه موقع و چه اطلاعاتی نیاز دارند. برای چه، کجا و چگونه می‌توانند به آن دست پیدا کنند. آن‌ها درک می‌کنند چه کسی و چرا اطلاعات را تولید کرده و نیز نقش، مسئولیت و عملکرد رسانه‌ها و فراهم‌کنندگان اطلاعات را درک می‌کنند. آن‌ها می‌توانند اطلاعات، پیام‌ها، اعتقادات و ارزش‌هایی که در رسانه و هر تولیدکننده دیگر محتوا نقل شده را تحلیل و اطلاعات را ارزش‌گذاری کنند [۲۷].

علاوه بر این، افراد با سواد رسانه‌ای در برابر اطلاعات رسانه‌ای، آسیب‌پذیری کمتری دارند. زیرا پیام‌هایی را که به منظور تأثیرگذاری بر آنها طراحی و ارسال می‌شود-در سطوح مختلف-مورد شناسایی قرار می‌دهند. با آگاهی یافتن نسبت به چگونگی ایجاد اطلاعات توسط رسانه‌ها و خصوصاً اینترنت، دانش‌آموزان قادر خواهند بود، در دنیایشان خودمختاری بیشتری داشته باشند. به علاوه افرادی که مهارت‌های سواد رسانه‌ای را کسب می‌کنند، می‌توانند به اشاعه‌دهندگان اطلاعاتی تأثیرگذارتر تبدیل شوند و فاصله میان برنامه‌های آموزشی و برنامه‌های اجتماعی را از میان بردارند، و نهایتاً به مصرف‌کنندگان و مخاطبان منتقد و تیزبین‌تری نیز تبدیل شوند [۲۶]. از سوی دیگر داشتن مهارت‌های سواد رسانه‌ای منجر به افزایش تفکر انتقادی در دانش‌آموزان می‌گردد و باعث می‌شود که دانش‌آموزان صرفاً مصرف‌کنندگان فضای مجازی نباشد؛ بلکه به نقد و تحلیل برنامه‌های آن بپردازند و از این طریق برنامه‌هایی که محتوای نامناسب و آسیب‌زا دارند را کنار نهاده و از برنامه‌های مفید و غیرآسیب‌زا استفاده نمایند. در واقع سواد رسانه‌ای بستری را فراهم می‌آورد که به بازبینی اطلاعات ارائه شده رسانه‌های اجتماعی بپردازند و با تفکر و در مورد آن‌ها از خطرات احتمالی این شبکه‌ها آگاه گشته و از پیام‌های پنهان این شبکه‌ها مطلع شوند.

Information Technology Application in Education: Utilising the Internet, Big Data, Artificial Intelligence, and Cloud in Challenging Times. Singapore: Springer Nature Singapore; 2023.

[17] McNelly TA, Harvey J. Media Literacy Instruction in Today's Classrooms: A Study of Teachers' Knowledge, Confidence, and Integration. *J Media Lit Educ.* 2021; 13(1):108-130.

[18] Baú V. Media literacy and conflict: Understanding mediated communication for the achievement of peace and development. In: *SDG18 Communication for All, Volume 1: The Missing Link between SDGs and Global Agendas.* Cham: Springer International Publishing; 2023.

[19] Nasiri M. Media education in the generation of the third millennium. *Presch Educ Dev.* 2021; 45(3): 10-12.

[20] Ressa M. Media Literacy Awareness: A Survey Study of English Program Students at A University in Jambi (Doctoral dissertation, Universitas Jambi), 2023.

[21] Mohammadi R. Investigating the relationship between students' addiction to virtual networks and the media literacy of parents and teachers. *Int Conf Manag Econ Human Sci*, 2014. [In Persian]

[22] khaksar Azgandi A, Pakdaman M, Kurashiki H. The Effectiveness of Media Literacy Training in Adolescent Internet Addiction. *Pajouhan Sci J* 2023; 21 (1) :8-14. [In Persian]

[23] Azhdari A, Bakhshipoor A. The Relationship of Addiction to Virtual Social Networks with Executive Functions: The Mediating Role of Interpersonal Difficulties. *Q J Psychol Methods Models Spring.* 2023;14(51), 67-82. [In Persian]
<https://doi.org/10.30495/JPM.2023.30118.3605>

[24] Mazloomzadeh M, Ghanaei Chamanabad A, Bagherzadeh F. Relationship between Executive dysfunction and Internet addiction: Mediating role of emotion regulation difficulty. *Rooyesh.* 2021; 10 (6):139-150 URL. [In Persian]

[25] Reed P. Impact of social media use on executive function. *Comput Hum Behav.* 2023; 141:107598.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107598>

[26] Zhang K, Li P, Zhao Y, Griffiths MD, Wang J, Zhang MX. Effect of Social Media Addiction on executive functioning among young adults: the mediating roles of emotional disturbance and sleep quality. *Psychol Res Behav Manag.* 2023: 1911-1920.
<https://doi.org/10.2147/PRBM.S414625>

[27] Marin MG, Nuñez X, de Almeida RM. Internet addiction and attention in adolescents: a systematic review. *Cyberpsychol Behav Soc Netw.* 2021; 24(4):237-249.
<https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0698>

[28] Garson GD. GLM multivariate, MANOVA, and canonical correlation. Asheboro, NC: Statistical Associates Publishers. 2015.

[29] Eydizadeh R, Ahmadi BH. The study of the relationship between communicative technology and social sciences

[4] Habibi F, Akvani H, Nikfar J, BagherydolATABADI A. Explain and evaluate the components of generation gap in interaction with virtual social networks with emphasis on the political component (case study: citizens of Tehran). *Strateg Manag Stud Natl Def Stud.* 2023; 13(51):115-91. [In Persian]

[5] Bobsin D, Hoppen N. The structure of organizational virtual social networks. In: *From Information to Smart Society: Environment, Politics and Economics.* Cham: Springer International Publishing; 2015. https://doi.org/10.1007/978-3-319-09450-2_3

[6] Guraya SY. The usage of social networking sites by medical students for educational purposes: a meta-analysis and systematic review. *N Am J Med Sci.* 2016; 8(7):268-278.
<https://doi.org/10.4103/1947-2714.187131>

[7] Barrot JS, Acomular DR. How university teachers navigate social networking sites in a fully online space: Provisional views from a developing nation. *Int J Educ Technol High Educ.* 2022; 19(1):51-65. <https://doi.org/10.1186/s41239-022-00357-3>

[8] Muslikah M, Andriyani A. Social media user students' academic procrastination. *Psikopedagogia J Bimbing Konseling.* 2018;7(2):53-57.
<http://dx.doi.org/10.12928/psikopedagogia.v7i2.12934>

[9] Huang C. Social network site use and academic achievement: A meta-analysis. *Comput Educ.* 2018; 119:76-83.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2017.12.010>

[10] Ratten V. Social media innovations and creativity. In: Brem A, Viardot E, editors. *Revolution of Innovation Management: The Digital Breakthrough.* London: Palgrave Macmillan; 2017.
https://doi.org/10.1057/978-1-137-57475-6_8

[11] Perner J, Stummer S, Lang B. Executive functions and theory of mind: Cognitive complexity or functional dependence? In: *Developing theories of intention.* New York: Psychology Press; 2023.

[12] Barkley RA. *Barkley deficits in executive functioning scale--children and adolescents (BDEFS-CA).* Guilford Press; 2012.

[13] Cho E, Ju U, Kim EH, Lee M, Lee G, Compton DL. Relations among motivation, executive functions, and reading comprehension: Do they differ for students with and without reading difficulties? *Sci Stud Read.* 2023; 27(4):289-310.
<https://doi.org/10.1080/10888438.2022.2127357>

[14] Park S, Dotan PL, Esposito AG. Do executive functions gained through two-way dual-Language education translate into math achievement? *Int J Biling Educ Bilingualism.* 2023; 26(4):457-471.
<https://doi.org/10.1080/13670050.2022.2116973>

[15] Allee KA, Clark MH, Roberts SK, Hu B. Exploring play, executive function, and academic achievement in two title I kindergartens. *J Res Child Educ.* 2023; 37(2):197-215.
<https://doi.org/10.1080/02568543.2022.2139784>

[16] Shen Y, Yin X, Jiang Y, Kong L, Li S, Zeng H. From a "Media Literacy Course" to "Smart Education". In: *Case Studies of*

پسادکتری را در حیطه تربیت جنسی در سال ۱۴۰۲ از دانشگاه فردوسی مشهد اخذ کردند. ایشان دارای چندین مقاله JCR-Q1 از مجلات معتبر بین‌المللی و دارای بیشتر از ۳۰ مقاله علمی پژوهشی و بیشتر از ۲۰ مقاله در کنفرانس‌های معتبر می‌باشند. همچنین ایشان دارای کتاب تألیفی و ترجمه شده هستند. زمینه‌های تخصصی ایشان عبارت از شناخت و هیجان در آسیب‌شناسی روانی، کاربرد آموزش‌های نوین کامپیوتری در توانبخشی افراد سالم و دارای اختلال، حافظه کاری و تأثیر متقابل شناخت و هیجان است.

Samimi, Z. Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Technology, International University of Chabahar, Chabahar, Iran

✉ z.samimi@um.ac.ir

عبدالرئوف محمدی دادکان دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی دانشگاه بین‌المللی چابهار در سال ۱۴۰۳ می‌باشند. ایشان مدرک کارشناسی خود را در رشته آموزش ابتدایی اخذ نموده‌اند و مدت ۱۳ سال است که به‌عنوان آموزگار ابتدایی آموزش و پرورش در مقطع ابتدایی استان سیستان و بلوچستان مشغول هستند. زمینه‌های تخصصی ایشان آموزش ابتدایی، روش‌های آموزش و تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر آموزش و یادگیری است.

Mohammadi Dadkan, A. Master of Educational Technology, International University of Chabahar, Chabahar, Iran

✉ MohammadiDadkan@um.ac.ir

students' life style in science and research Branch in Tehran. *Sociol Stud.* 2017 ;35 (10): 125-139. [In Persian]

[30] Falsafi SG. Comparative approach to media literacy in developing countries. *Med Stud.* 2015; 9(24):159-174. [In Persian]

[31] Mashhadi A, Mirdoraghi F, Hosainzadeh-Maleki Z, Hasani J, Hamzeloo M. Factor structure, reliability and validity of Persian version of Barkley Deficits in Executive Functioning Scale (BDEFS)-Adult version. *J Clin Psychol.* 2015; 7(1):51-62. <https://doi.org/10.22075/JCP.2017.2190>

[32] Bakhtiary Javan S, Farrokhi N A, Bakhtiary Javan S, Sadeghi R. Predicting internet addiction through executive functions; emphasizing on the components of inhibition, working memory and cognitive flexibility among students of Allameh Tabataba'i University. *Shenakht J Psychol Psychiatry*, 2020; 7 (5) :80-91. [In Persian]

معرفی نویسندگان

AUTHOR(S) BIOSKETCHES

زبیر صمیمی استادیار گروه روانشناسی و تکنولوژی آموزشی دانشگاه بین‌المللی چابهار هستند که کارشناسی را در رشته روانشناسی بالینی سال ۱۳۹۲ از دانشگاه فردوسی مشهد، کارشناسی ارشد را در رشته روانشناسی بالینی کودک و نوجوان در سال ۱۳۹۴ از دانشگاه خوارزمی تهران، دکتری را در رشته روانشناسی تربیتی در سال ۱۳۹۹ از دانشگاه شهید مدنی آذربایجان و دروه

Citation (Vancouver): Samimi Z, Mohammadi Dadkan A. [Investigating Differences in Executive Functions and Media Literacy Based on the Level of Social Networks Use]. *Tech. Edu. J.* 2025; 19(2): 431-440

doi <https://doi.org/10.22061/tej.2025.11174.3111>

